

סיכום דיון קבינט המומחים הלאומי 27/1/2021

משתתפים: פרופ' רן בליצר (יו"ר), פרופ' ארנון אפק, פרופ' נחמן אש, פרופ' איתמר גרוטו, פרופ' נדב דוידוביץ, פרופ' סלמאן זרקא, מר יורם חמו, ד"ר בעז לב, ד"ר עדי ניב יגודה, ד"ר דורית ניצן, פרופ' גליה רהב, פרופ' שוקי שמר.

משתתפים נוספים: ד"ר אורלי גרינפלד, ד"ר נעה טריקי (מגן ישראל).

מהלך הדיון:

1. פרופ' בליצר הציג את השאלות לדיון
 - א. מב"ר עומד להמליץ על הארכת הסגר בשבוע. האם המומחים סבורים שיש חלופה אחרת?
 - ב. מהי התכלית האסטרטגית של שגרה בנוכחות הקורונה לאחר הסגר – בהינתן אי היכולת למנוע באופן מלא תחלואה ותמותה גם כאשר אפקט מבצע החיסון יושג במלואו? (הדבר עשוי להשפיע על קביעת התשובה לשאלה לעיל על המשך הסגר ומשכו)
 - ג. כיצד נערכים לאירוע אפשרי של הופעת זן בעל רגישות מופחתת לחיסונים, ומה האסטרטגיה להתמודדות במקרה כזה. (לא נותר זמן לדיון בנושא במפגש זה)
2. פרופ' אש הציג סיכום סטטוס נוכחי – תחלואה וחיסונים.
 - א. התחלואה כעת עודנה גבוהה ביחס לשיא התחלואה והתחלואה הקשה שראינו בתקופה מקבילה בסגר הקודם.
 - ב. תוצאות הסגר הנוכחי פחות טובות מתוצאות הסגר הקודם: $R=0.7$ בסגר קודם ו- $R=0.9$ בסגר נוכחי. מדובר להערכתנו בשילוב בין עלייה במידבקות בשל הוריאנט הבריטי הנפוץ בישראל והיענות מופחתת לכללי הסגר.
 - ג. יש עליה ברורה ב- $\%$ הבדיקות החיוביות בקרב ילדים – בדומה לדיווחים דומים של הבריטים. דווחו הדבקות נרחבות ($\text{Attack rate} \sim 50\%$) בהתפרצויות בצבא ובפנימיה.
 - ד. תוארה בפירוט תוכנית היציאה מהסגר אשר נכתבה טרם הפנמת משמעות הזן הבריטי. התוכנית חולקה ל-3 פעימות שמותנות בקצב ההתחסנות באוכלוסיה וברמת התחלואה.
3. ד"ר ניצן תיארה את הלקחים והפעילות במדינות אירופה:
 - א. עברנו מ- pandemic fatigue ל- pandemic frustration – הפגנות וכעס.
 - ב. ריחוק 2 מ' הוא אמצעי שעדיין מוכיח יעילות רבה בהקטנת התחלואה.
 - ג. יש מדינות שמנסות לעבור למסיכות N95 ככלי להתמודדות עם המדבקות המוגברת של הזנים החדשים. התועלת לא ברורה.
 - ד. קטיעת שרשראות עודנה דגש חשוב.
 - ה. מדינות שונות מבינות שלא ניתן עוד לשלוט לאורך זמן בהתפשטות הנגיף בתנאים החדשים אשר נוצרו, ויש לבחון את האפשרויות לאפשר לחיים לחזור למסלולם.
 - ו. ראשון להיפתח – גני ילדים ובתי ספר. ובמקביל – לאפשר לאוכלוסיה המבוגרת לחיות – פעילויות ייעודיות לקבוצה זו, קונצרטים ואירועים.
4. התקיים דיון.

סיכום:

1. אנו בתקופה המתאפיינת בהכרעות מורכבות – הן בשל חוסר הוודאות המובנה במצב הקיים (כמפורט להלן), הן בשל עייפות הציבור מהסגר ומנזקיהם המצטברים של צעדי הבלמה אשר ננקטים כדי למנוע התפשטות המחלה והחמרת התחלואה (בדגש על הסגר ומגבלות התנועה), והן בשל הצורך לבחור בעת יציאה מהסגר בין חלופות שכולן בעייתיות.
2. נקודות עיקריות של אי ודאות אשר ראוי לציין:
 - א. הסיבות ל-R הגבוה למרות הסגר - בהינתן השילוב בין השפעת הזן הבריטי, הסגר החלקי (דה-פקטו, בוודאי בקהילות מסוימות), ומבצע החיסונים בשלב בו רק מיעוט מקבוצות הסיכון הגיע לנקודת ההגנה המלאה של החיסון (7 ימים אחרי חיסון שני).
 - ב. השפעות החיסון בחיים האמיתיים: הן למניעת הדבקה, והן למניעת מחלה קשה (תשובות צפויות בקרוב).
 - ג. היענות מחצית האוכלוסיה הנוותרת של הזכאים לחיסון אשר טרם התחסנו, לקבלת החיסון.
 - ד. השפעת הזנים/וריאנטים החדשים - הקיימים והעתידיים, על חומרת התחלואה, עצמת המידבקות, והשפעת החיסון.
 - ה. היענות הציבור במגזרים השונים להמשך הסגר – למרות התמונות הקשות מחלק מבתי החולים וההשלכות הברורות לתחלואה ותמותה של המשך ההדבקה.
 - ו. התרומה היחסית אשר ניתן לייחס לרכיב מגבלות התנועה בהקטנת ה-R שנצפתה אל מתחת ל-1, וכן לרכיב סגירת חנויות הרחוב (כאשר החלופה היא, לדוגמא, פתיחתן ב-take away ללא שהיה משותפת של קונים בחלל סגור)
3. ניהול האירוע מחייב איזון בין שתי מטרות שמחייבות לעיתים החלטות הפוכות - חזרה לשיגרה שמשקמת את המשק מהר ככל שניתן, ובמקביל, הקטנה למינימום של תחלואה קשה ותמותה. נקודת האיזון משתנה הן בשל הזן הבריטי, שהוא מדבק ואלים יותר, ובשל החיסונים, שמשפיעים לכיוון ההפוך, ולא ברור עדיין מהי נקודת האיזון החדשה.
4. אנחנו עדיין לומדים את העוצמה של כל אחד משני הווקטורים הללו, ובהתאם לכך תתבצע היציאה מהסגר. בינתיים, בעומס שבו נמצאים בתי החולים, המחיר הכבד של המשך הגברת העומס לסיכויי התמותה של חולי קורונה וחולי טיפול נמרץ בכלל, אין לנו את שולי הביטחון להתנסות ולטעות, ולכן מוסכם על כל המשתתפים שבשלב זה יש להאריך את הסגר בשבוע נוסף, ואם נראה מגמת ירידה (צפויה/מקווה) בחולים הקשים במהלך השבוע - נוכל להתחיל לפתוח ולהבין מתוך התנסות את המציאות החדשה.
5. לא ניתן להשלים עם היעדר אכיפה והפרות בוטות של הנחיות ההתקהלות. אי טיפול בסוגיה זו ישים לאל כל מאמץ שליטה, ויביא את הציבור האחראי והשקול לסרב להמשיך לשמור עליהן. פורום המומחים שב ומתריע נגד התעלמות מסוגיה זו אשר חייבת להגיע לפתרון.
6. את תקופת הסגר יש לנצל לצורך השלמת פערים במילוי המלצות המומחים מן העבר:
 - א. הגעה לחיסון מירבי של אוכלוסיות הסיכון (קרוב ככל הניתן ל-100%, מהר ככל האפשר) – לרבות מרותקי הבית וקבוצות הסיכון מתחת לגיל 60.
 - ב. השלמת פערי איוש, ותקציב במערכת הבריאות, בכדי לאפשר התמודדות מיטבית עם האתגרים הנוכחיים והצפויים. מדיווחי חברי הפורום עולה כי מוערמים קשיים משמעותיים לגיוס כח אדם ולהשלמת פערים תקציביים נדרשים.

- ג. השלמת כלים חוקיים ותמריצים משמעותיים למניעת הפרות בוטות של כללי ההתנהלות בכל המגזרים, לרבות מימוש ההחלטה להגדלת קנסות
- ד. הרחבה דרמטית של 'מגן חינוך' כך שניתן יהיה להרחיבו לכל כיתה שתיפתח בתום הסגר.
- ה. ייבוא מאסיבי של בדיקות מהירות בעלות רמת דיוק מירבית ככל הניתן
- ו. המשך שיפור מערך החקירות והקטיעה

7. יתקיים דיון נוסף על יישום עקרונות הדיפרנציאליות בעידן של 'תו ירוק' כאמור לעיל.

8. מובהר כי ביציאה מן הסגר יש לשמור על העיקרון של עד 5 בחלל סגור, שכן זה מנגנון ההדבקה העיקרי (להבדיל משהיה באוויר הפתוח).

9. בהיבט של התכלית האסטרטגית והתכנית ארוכת הטווח - מובן לכל הנוכחים שגם אחרי שנמצה את ההגנה שמקנה מבצע החיסון, ומתוך הנחות סבירות על יעילותו ועל היענות הציבור להתחסן והעובדה שלא ניתן לחסן מתחת לגיל 16, עדיין תוותר קבוצה גדולה של בלתי מחוסנים או מחסנים שאינם מוגנים שתותיר פגיעות משמעותית באוכלוסיה - וצפויה לכן תחלואה ותמותה משמעותית באם המחלה תתפשט ללא בקרה.

ועדיין - לא ניתן למשוך עוד את 'מלחמת ההתשה' ונדרש שינוי אסטרטגי וטקטי. "סגר לכל" - אינו הוגן, ולאורך זמן אינו בר אכיפה. נוצרת דיכוטומיה בין ערים שונות, ציבורים שונים, וגזרות ממושכות על כולם תגרום לציבורים הפועלים על פי ההנחיות להפסיק לשתף פעולה.

10. במבט קדימה נדרשת הכרעה אסטרטגית קשה בין חלופות שאף אחת מהן אינה פשוטה -

א. **פתיחת המשק (+סגר רק במקרה קיצון)** – גישה המאפשרת גלי תחלואה (יש לקבל החלטה מה היקף התחלואה והתמותה אשר מוכנים 'לספוג' ולתקשר אותה לציבור), כאשר רק במקרה קיצון נוסף נחזור לסגר. בגישה זו כוונה להותיר בעינה תחלואה קשה וכואבת עד אשר תשכח מאליה (עקב שילוב של השפעות החיסון ותחלואה נרחבת). גישה זו סביר שתעלה לדיון עם השלמת חסינות אוכלוסייתנו.

הפוטנציאל של גישה זו להשיג תקופה קצרה באופן סביר של תחלואה גוברת - אך מבלי להדרש לסגר עקב אי ספיקה קיצונית של מערכת הבריאות ותמותה מוגברת שהציבור יתפוס כבלתי-נסבלת, תלויה בהנחות 'אופטימיות' של יעילות החיסונים, של השלכות הזן הבריטי, ושל סף "חסינות עדר" באמצעות שילוב של חיסון ותחלואה נרחבת. זאת מבלי לקחת בחשבון את האפשרות להופעה של וריאנט מדבק יותר ו/או אלים יותר ו/או בעל עמידות לחיסון.

ב. **מניעת תחלואה** - בקרה הדוקה על קצב ההתפשטות שמשאיר את המשק במגבלות לתקופה ממושכת (שאינן לדעת כמה הדקות ידרשו להיות, לאור אפקט החיסון מחד והזן הבריטי מאידך).

ג. **גישת המיגור** - סגר ממושך מאד כעת כדי לנסות ולהגיע לאפס הדבקה (פחות סביר מאי פעם בשל התבססות הזן הבריטי והמדבק יותר). הפוטנציאל של גישה זו להצליח תלוי בהנחות אופטימיות עד לא-ריאליות על היענות הציבור, נכונות לאכיפה אפקטיבית ב-ידי ברזל' בכל המגזרים, הצלחת מדיניות איזורית מוקפדת לרבות מגבלות תנועה, ולכידות חברתית שתביא להיענות גורפת של כלל הציבור להנחיות ולהמלצות להתחסן.

החלופות השונות לעיל ידונו כאן בישיבה בשבוע הבא, ותינתן המלצה, אך ההכרעה כמובן תהיה מסורה בידי הממשלה וחשוב שהממשלה תתמודד כעת עם הדילמות באומץ ולא תדחה אותן, כי הן קריטיות לבחירת מסלול ההתמודדות בשבועיים הקרובים.

11. דיפרנציאליות – יש לקיים דיון ולקבל החלטה האם ובאילו נסיבות התו הירוק הוא, דה-פקטו, חליף לדיפרנציאליות הגיאוגרפית ותכנית הרמזור. יש לבחון הקלות נוספות לאיזורים ירוקים, גם למי שאין לו תו ירוק, בפרט בפעילות המתאפיינת באיזוריות. בהקשר זה המשך ממושך של "סגר לכל" - אינו הוגן, ולאורך זמן אינו בר אכיפה. נוצרת דיכוטומיה בין ערים שונות, ציבורים שונים, וגזרות ממושכות על כולם תגרום לציבורים הפועלים על פי ההנחיות ורואים בעיניים כלות כיצד ציבורים אחרים עושים כרצונם, להפסיק לשתף פעולה.

12. הפורום מביע חשש מההשפעה של תקופת הרמזאן ועונת החתונות אשר תגיע בעקבותיו. יש להיערך להסברה משופרת אודות העובדה שהחיסון אינו מגן באופן הרמטי על המשתתפים אירוע המוני בקרב צעירים.

13. מוסכם על כל הנוכחים – חיסון האוכלוסייה הפלסטינית הינו צורך מובהק מתוך העובדה שהאוכלוסיות הינן 'כלים שלובים' אפידמיולוגית עם האוכלוסייה בישראל. יש לפעול אקטיבית, ככל שתסכים הרשות הפלסטינית להסתייע בישראל, כדי לסייע לאוכלוסייה זו להתחסן.

14. Game-changers לדיונים עתידיים:

- a. פייזר/מודרנה יפרסמו בשלב כלשהו תוצאות המחקר של חיסון ילדים.
- b. אפשרות הופעת זן חדש בעל שוני מובהק נוסף – באלימות, מדבקות, תגובה לחיסון.

15. יש לתקשר בהקדם לציבור את האסטרטגיה הנבחרת, לכשתבחר, ויש לשדר בבירור את ההגיון בבסיס התרחיש הרצוי אליו שואפים, ואת מחיריו. חיוני בעת הזו לייצר תקווה אמיתית לחיי שגרה ופרנסה בכבוד, במצב בו כל חלקי החברה יתגייסו למאמץ המשותף. ללא תקווה – תמשיך ותתפורר התמיכה הציבורית, וכל המאמצים להתמודד עם האתגרים העצומים שלפנינו יהיו לאל.